

Krzysztof Nowiński

Sieradz - Wzgórze Zamkowe

Informator Archeologiczny : badania 4, 203-204

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kości około 3 m od powierzchni. Stwierdzono, że był wkopany w warstwę zawierającą zabytki z okresu nowożytnego. Fundament stanowi przypuszczalnie pozostałość jednej z przebudów fasady kościoła. Na podstawie materiałów znalezionych we wkopie można datować fundament na wiek XVII.

W odległości 10 i 18 m na zachód od fasady odsłonięto na głębokości 1—1,5 m od powierzchni dwa równoległe do niej mury. Zbudowane były z otoczków granitowych o średnicach 20—50 cm. Większe głazy ułożone były przy licach, wewnątrz wypełnione zostały mniejszymi otoczkami i zaprawą wapienną z gruzem ceglany. Po analizie profilu północnego stwierdzono istnienie śladów po wąskoprzestrzennych wkopach fundamentowych. Warstwa przylegająca do nich zawierała zabytki z XVI—XVII wieku. Fundamenty te stanowią pozostałości po nowożytnych zabudowaniach klasztornych.

W wykopie usytuowanym w odległości około 35 m na południe od południowej elewacji kościoła odsłonięto pozostałości gospodarczych zabudowań klasztornych, zbudowanych z cegły o wymiarach ca 30 x 15 x 7 cm. Przy profilu zachodnim odsłonięto na głębokości 2—2,20 m od powierzchni relikty warstwy wczesnośredniowiecznej z ceramiką z przełomu XII/XIII wieku.

Cztery wykopy sondażowe założono na tyłach klasztoru, w odległości 8 m od elewacji wschodniej, równoległe do niej. Miały one za zadanie uchwycenie pozostałości murów prostopadłych do romańskich murów odsłoniętych po zdjęciu tynków w zakrystii kościoła współczesnego.

Wyeksplorowano trzy warstwy:

- 1) współczesna i nowożytna ze śladami destrukcji z pierwszej wojny światowej,
- 2) warstwa cmentarna, ze zniszczonymi szkieletami, z wkopami nowożytnymi,
- 3) warstwa wczesnośredniowieczna, na głębokości 1,90 — 2,30 m od powierzchni. Istnienie jej uchwyciono tylko w jednym wykopie, w pozostałych zniszczona była przez wkopy grobowe. Oprócz fragmentów naczyń wstępnie datowanych na przełom XII/XIII wieku znaleziono w niej węgle drzewne i okrzeski wapienne, pochodzące prawdopodobnie z czasów budowy założenia romańskiego.

Nie natrafiono na żadne pozostałości murów ani ich fundamentów.

SIERADZ-Wzgórze Zamkowe

Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska P.P. PKZ Oddział w Warszawie

Badania prowadził mgr Krzysztof Nowiński. Finansowali: WKZ w Łodzi i Muzeum w Sieradzu. Drugi sezon badań. Gród (XI—XIII w.) i zamek (XIV—XVIII).

Badania archeologiczne kontynuowano w wykopach z roku ubiegłego. Poszerzono wykop z tzw. basztą odkrytą w 3/4 w sezonie ubiegłym. Okazało się, że obiekt ceglany (cegły gotyckie, wątek wendyjski) o średnicy ca 11 m posiada półokrągłą budowlę przylegającą od wschodu. W korelacji z danymi archeologicznymi przeprowadzono ekspertyzę architektoniczną obiektu. W wyniku analiz stwierdzono, że odkryte relikty murów stanowią pozostałość kaplicy — rotundy z półkolistą absydą od wschodu. Na podstawie materiału archeologicznego oraz źródeł pisanych i faktów historycznych ustalono wstępnie, że rotunda została wybudowana w pierwszej połowie XIII wieku, najprawdopodobniej w latach czterdziestych tego stulecia i nie posiada żadnych analogii na terenie Polski.

Rotunda przystawała do wału obronnego, którego izbice dochodziły do niej od strony południowej. Natomiast od strony północnej przytykały do obiektu belki stanowiące moszczenie terenu kępy pod zabudowę. Belki układane były warstwami i izolowały zabudowę od wilgotnego podłoża. Przebieg podstawy wału drewniano-ziemnego w formie izbic odkryto w wykopach zakładanych na stoku wzgórza. Na podstawie archeologicznego materiału zabytkowego rozróżniono dwie fazy wału: 1. koniec w. XI — początek w. XIII, 2. początek w. XIII — koniec wieku XIX z możliwością wyróżnienia podfazy (1357 — koniec XIX w.) związane z reperacją wału znaną ze źródeł pisanych. Pod konstrukcjami wału z XI—XIII wieku zalegał pokład faszyny wykonany z wbijanych skośnie sosnowych kołków, pionowych grubych pali oraz gałęzi i mierzwy. Jednym z zadań badawczych było poszukiwanie bramy i wieży znanych ze średniowiecznych lustracji zamku. Liczne wiercenia badawcze oraz dwa wykopy nie przyniosły jak dotąd ich odkrycia. Z materiału zabytkowego należy wymienić fragmenty den naczyń ze znakami garncarskimi, wyroby z kości zwierzęcej, jak łyżwy (5 egzemplarzy), hetka, przekłuwacze, okładzina grzebienia, przedmioty z żelaza np. topór, ostrogi, grot oszczepu, groty bełtów od kusz, gwoździe, krzesiwa, szczypcy kowalskie. Wyroby kamienne reprezentują przeszłiki i osełka z piaskowca. Większość tych zabytków pochodzi z warstw wczesnośredniowiecznych (XI—XIII w.). Badania będą kontynuowane w roku przyszłym.

SMULSKO, pow. Turek

Stanowisko 3

Zakład Archeologii Polski Środkowej
Instytutu Historii Kultury Materiałowej
PAN i Katedra Archeologii Pol-
ski Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi.

Badania zespołowe pod kierunkiem dr Tadeusza Poklewskiego, uczestniczyła m.in. dr Françoise Piponnier z EPHE w Paryżu. Finansował IHKM PAN. Trzeci sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne (VIII—X lub XI—XIII w.?).